

בית הלוי פרשת משפטים

בית הלוי שמות פרק כד

(ז) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. מסכת שבת (פ"ח) דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע ירדו ס' ריבוא של מה"ש וקשרו לכל אחד מישראל שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. ויש להבין אומרו **בשעה שהקדימו** ולא אמר בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע ומוכח **דרך ע"י ההקדמה זכו להני שני כתרים** ויש להבין היאך תלוי בההקדמה. והנראה לי ויובן ג"כ למה אמרו ישראל נעשה ונשמע ולא נשמע ונעשה. דהנה איתא בזוה"ק נעשה בעובדין טבין ונשמע בפתגמין דאורייתא, הרי **דנעשה הוי קבלה על קיום המצות ונשמע הוי קבלת לימוד התורה"ק**. והנה ידוע דלימוד התורה הוא **משני פנים**, אחד כדי לידע היאך ומה לעשות ואם לא ילמוד היאך יקיים, ולא ע"ה חסיד (אבות פ"ב מ"ה), וגם הנשים שאינם מחויבות בלימוד התורה **מ"מ מחויבות ללמוד במצות הנוהגות בהן** וכמו דאיתא בב"י סי' מ"ז בשם הרוקח דמש"ה מברכות בה"ת. אמנם **באנשים יש עוד מעלה א' על הנשים דנשים בלימוד אינם מקיימות שום מ"ע רק הוי מבוא לקיום המצות ונמצא דהלימוד אצלם הוי מבוא להתכלית שהוא קיום המצות ולא הוי תכלית בעצמו אבל באנשים הוי הלימוד גם מ"ע לעצמו** וכמו הנחת תפילין וכדומה ונמצא הו"ב בחינות **מבוא להמצות וגם תכלית בפני עצמו**. וזהו דאיתא במנחות דף צ"ט שאל בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו שאלמוד חכמת יונת א"ל צא ובדוק שעה שאינו לא יום ולא לילה, דהחויב דהוי משום קיום המצות הא **כבר יצא בו כיון שידוע כל התורה כולה היאך לעשות דדבר הנעשה לאיזה תכלית אין לו להמשך יותר מכפי הצורך לאותו התכלית המבוקש** ורק מ"מ חייב מצד עצם המצוה של הלימוד תורה. והנה אם היו אומרים ישראל נשמע ונעשה לא היה במשמעות קבלתם רק עול מצות אלא שמוכרחין ללמוד קודם כדי שידעו היאך לעשות והיה **נשמע נמשך ומבוא לנעשה** ונעשה הוי התכלית והיה רק קבלה אחת ומש"ה אמרו נעשה **ומובן מאליו שמוכרחין ללמוד מקודם** ואח"כ אמרו נשמע ונמצא דהוי נשמע **תכלית מצד עצמו** ג"כ דגם שלא יצטרכו ללמוד משום עשיה ג"כ ילמדו מצד עצמה ונמצא ע"י ההקדמה נעשה ב' קבלות של ב' תכליתים עול מצות ועול תורה וזהו שאמרו בשעה שהקדימו והו"ב' קבלות עול מצות ועול תורה, ירדו ס"ר מה"ש וקשרו לכל א' מישראל ב' כתרים א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע דע"י ההקדמה זכו לב' כתרים:

והנה בנדירים (דף פ"א) איתא על עזבם את תורתם שלא היו מברכין בתורה תחילה. וכן אמר שם מפני מה אין ת"ח מצויין יוצאין מבניהם ת"ח שאין מברכים בתורה תחילה. וכתב שם הר"ן **שלא היה התורה חשובה בעיניהם שתהא ראויה לברך עליה שלא היו עוסקין בה לשמה**. ולפי המבואר לעיל י"ל דהם היו סוברים דלימוד התורה **אינו מצוה מצד עצמה** רק עיקר מה שצריך ללמוד הוא **כדי לידע היאך ומה לעשות** והעיקר הוא העשיה, והא אמרינן במנחות (דף מ"ב) דכל מצוה דעשייתה גמר מצוה כגון מילה מברכין עליה וכל מצוה שאין עשייתה גמר מצוה אין מברכין עליה ומש"ה לפי דעתם לא היו מברכין ברכות התורה כיון דאינו גמר מצוה. והנה העונש הוא מדה כנגד מדה דהרי ידוע דאי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסי וכן **אי אפשר בלא ת"ח ובלא העוסקים באומנותם**. ואם נימא דעיקר הלימוד הוא רק משום דלידע היאך לעשות הרי **שוין הם אם הוא לומד בעצמו או אחר לומד והוא עוסק בפרנסה והאחר יגיד לו היאך לעשות** דלדבריהם הלימוד הוא **כמו עשיית התפילין דאינו צריך לעשותן בעצמו** ויכול לשכור לו אומן לזה. וכן הוא בלימוד. **משא"כ אם הלימוד הוא עצם המצוה** הא לא שייך לומר שיהיה סגי בלימוד של אחרים דהחויב הוא מוטל על כל אחד ואחד. וע"כ יען שלא היו מברכים בתורה תחילה **באה להם העונש שהתורה אינה מוחזקת אצלם רק הולכת מאדם לאדם אחר** כיון דלדעתו אין שום נ"מ אם הוא או אחר לומד: